

El simbolisme postmodern de les biblioteques de Barcelona

Daniel Gil Solés

Biblioteca Pública Episcopal del Seminari de Barcelona

La publicació del meu últim llibre [*Del temple simbòlic a la desmaterialització: un recorregut per l'arquitectura bibliotecària del segle XX al XXI*](#), en què faig un repàs global de les transformacions arquitectòniques dels edificis de les biblioteques (i les seves implicacions socials, culturals i filosòfiques) en els darrers 100 anys, és l'excusa perfecta -segurament pretesament volguda- per, a partir d'una proposta dels editors de *Hansel i Gretel*, reflexionar ni que sigui breument sobre en quina situació es troba l'arquitectura bibliotecària a la ciutat de Barcelona. Una brevetat que en absolut vol menystenir el nivell d'exhaustivitat i de rigor de l'argumentari que crec he mantingut al llibre. I al mateix temps, aquest article pot ser també un bon punt de partida per a focalitzar i centrar aquest àmbit cultural i de cruïlla (biblioteques i arquitectura) prou important a la ciutat i que dissortadament massa vegades passa colpidorament desapercbut.

Cal dir abans que res que la situació bibliotecària a la ciutat, en un pla estrictament tècnic, i malgrat la ferida permanent i constant de l'absència de la denominada Biblioteca Provincial a l'Estació de França, és francament esperançadora (i sempre, com tot, millorable, naturalment). La ciutat disposa d'una excel·lent xarxa de biblioteques públiques repartida per tots els districtes; és potser l'element més important de la capil·laritat bibliotecària de la ciutat, però no l'únic: per tota la seva geografia urbana hi trobem escampades biblioteques nacionals, universitàries, patrimonials, especialitzades, privades... que no fan més que enriquir el sistema i oferir als usuaris de les biblioteques una diversitat realment impressionant. Però aquesta bona situació té la seva correspondència amb els edificis, amb l'arquitectura? Com sempre, hi ha matisos. Hi ha matisos perquè, si bé cal destacar i posar en valor el treball impecable i la feina feta des de la Gerència de Serveis Bibliotecaris de la Diputació de Barcelona, i més concretament des de la [Unitat d'Arquitectura Bibliotecària](#), també és cert que, en línies generals, crec que els edificis bibliotecaris s'han quedat momentàniament aturats en la tercera de les transformacions de què parlo en el meu llibre. Aquella transformació que va néixer l'any 2001 amb la Mediateca de Sendai, i que va servir de model inicial per redefinir de dalt a baix què i com havia de ser un edifici de biblioteca, tot escrivint la introducció i els objectius d'un futur que havia de ser digital. I sembla, dissortadament, que ens vam quedar només en la introducció, malgrat tenir ben a prop de Barcelona un dels millors pròlegs, la Biblioteca de Palafolls, que feia tenir esperances de què finalment jugaríem a un altre nivell. Però en pròleg ens vam quedar. Si, és clar, la digitalització que s'apuntava a Sendai va arribar per a quedar-se a les biblioteques barcelonines. I fins avui. Els edificis són digitals, i a més la digitalització es difumina i s'integra en la quotidianeïtat de la biblioteca i de les persones que l'habiten. I si, és clar que si, les biblioteques de la ciutat són hereves de la concepció que va iniciar Toyo Ito a Sendai tot apostant per edificis molt més oberts, amb més facilitats i molt més integrats en la visió i en les noves formes de consumir els productes culturals que ens envolten. Però tinc la percepció que aquí ens hem aturat; no en tinc les claus ni crec que les pugui tenir jo, i potser esbrinar-ne els motius doni per a un altre article.

I és que malgrat la digitalització evident, el paisatge de les nostres biblioteques continua dominat pel llibre en paper. Encara no s'ha avançat vers la quarta transformació, aquella en què això tan eteri de la digitalització es fa visible i colonitza del tot l'espai físic de la biblioteca, fins transformar-lo de forma disruptiva i eliminant de soca-rel la presència del paper. Ens hem quedat potser frenats en una mena de simbolisme postmodern que ens dona un cert marge de maniobra, però que en el fons fa que dissenyem i pensem biblioteques sota un mateix patró, uns límits ben coneguts i unes mateixes línies de seguretat. Potser sigui un assumpte cultural, de no voler o no poder explorar nous camins, i

de manca de radicalitat. Caldria, penso, passar pàgina, reconèixer l'etapa d'èxit que hem viscut, i convèncer-nos de la necessitat d'obrir nous horitzons, noves formes de fer i pensar la biblioteca, noves formes de viure i habitar la biblioteca que serveixin per a superar el model que tenim a la ciutat, i buscar nous símbols.